

B4

4201-IP

1201

A SZEGÉNYJOG REFORMJA

IRTA.

A BUDAPESTI ÜGYVÉDI KÖRNEK A POLGÁRI PERES ELJÁRÁS
MÓDOSÍTÁSA TÁRGYÁBAN 1936. OKT. 29-ÉN MEGTARTOTT ANKÉTJÁN

FELOLVASTA

DR. BERNHARD MIKSA

ÜGYVÉD

A BIRÓI ÉS ÜGYVÉDI VIZSGALÓBIZOTTSÁG TAGJA

KÉZIRAT GYANÁNT.

A SZERZŐ KIADÁSA

szu
H201: I. fele

A SZEGÉNYJOG REFORMJA

IRTA,

A BUDAPESTI ÜGYVÉDI KÖRNEK A POLGÁRI PERES ELJÁRÁS
MÓDOSÍTÁSA TÁRGYÁBAN 1936. OKT. 29-ÉN MEGTARTOTT ANKÉTJÁN

FELOLVASTA

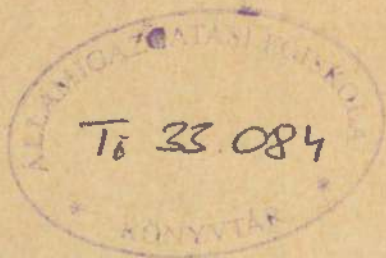
DR. BERNHARD MIKSA

ÜGYVÉD

A BIRÓI ÉS ÜGYVÉDI VIZSGÁLOBIZOTTSÁG TAGJA

KÉZIRAT GYANÁNT.

A SZERZŐ KIADÁSA

2003 M

1995 R

Az Országgyűlési Könyvtár
állományából kőrdve

KÉRTÉSZ JÓZSEF KÖNYVNYÓMDÁJA, KARÁCAG

Kamaránk évi jelentései, melyek az Igazságügyminiszterhez, mint főfelügyeleti hatósághoz, az Ür.-ben kötelező felterjesztést tartalmazzák, évről-évre visszatérőleg, a „Szegényvédelem” fejezetében tárgyazzák az ügyvédi karnak a polgári és büntető ügyekben kifejtett ingyenes jogszolgáltatását, számszerű adatok alapján sérelmezvén, hogy az államot, a kir. kincstárt terhelő és kötelező szegényvédelem keretében mily mérvű ingyenes munkát végez az ügyvédi kar, az igénybevétel mily sérelmesen, — alaptalan és indokolatlan perekben történik.

A Te. életbelépését követő évi jelentés rámutat azon kirívó méltánytalanságra, ami abban rejlik, hogy „egy gazdaságilag leromlott kar ingyen munkát kénytelen végezni sokszor olyanok részére is, akik anyagilag sokkal előnyösebb helyzetben vannak s a kar anyagi helyzetének leromlásával egyre súlyosabbá válik” (Bp. Kam. jelentés az 1930. évről 28. old.).

Továbbmenőleg mondja a jelentés: „A kar nem akarja elhárítani magától ezt az altruisztikus feladatot, nem akar arra az álláspontra helyezkedni, melyre minden más foglalkozási ág helyezkedik, hogy ingyen semmit sem csinál, de mégis kéri azt, hogy az igazságügyi kormányzat keressen módot arra, hogy a legkirívóbb méltánytalanság orvosoltassék és azok, akik maguk is küzdenek a lélfenntartással, a szegényvédelemmel járó teendők elvégzéséért, valami szerény ellenszolgáltatásban részesüljenek.”

Az ügyvédi karnak a polgári és büntetőperekkel kapcsolatos ingyenes munkája nem új keletű, nem a modern eljárási jognak velejárója, nem a modern jog szülötte, mert csiráját úgy a római jogban, mint a kánon-jogban megtaláljuk, — hazánkban pedig a szegényvédelem ugyancsak az ügyvédi hivatás gyakorlásának velejárója.

A római jogban az ügyvédi ingyenvédelem csiráját a jus

patronatusban láthatjuk, mert a patronatus jelentette a patronus részéről a kötelező védelmet (Czyhlarz Institutiók 61. old.), a patronus támogatni tartozott a szükségét szenvedő libertust, illetve clienst (u. o. 62. old.). A clientela védelmi viszonyt jelentett; a bevándorló, a cliens és védője az ő patronusa között. (Szentmiklóssy: A római jog institutiói 72. old.).

A kánon-jog a szegényvédelmet isteni eredetűnek veszi és az ügyvédet hivatalból rendeli a szegények ingyenes támogatására. (Schott: Das Armenrecht 17. és köv. old.).

Hazánkban is a polgári peres eljárás során a szegénységi jog alapján úgy az államnak, mint az ügyvédségnek ingyenes igénybevétele — forrásaink szerint — azon időre nyúlik vissza, amely időben az ügyvédek részvétele a polgári perben szabályozást nyert.

I. Ferdinánd 1563. évi XXI. decretumának 51. cikke szerint: „A szegények, akiknek peres ügyeit a kir. törvényszékek pénteken és szombaton bírálják el, szegénységükről az alispántól bizonyítványt vegyenek”, 2. §-ban pedig akkép intézkedik, hogy ezeket — a hiteles bizonyítványokat — az ügyvédek a szegények . . . peres ügyeiben, peres ügyei felvétele alkalmával, szegénységük igazolására maguk felmutassák.

Ugyanezen idő körül pedig Erdélyre és az ahhoz kapcsolt részekre vonatkozólag II. Rákóczi György, Erdély fejedelemé által jóváhagyott Approbata Constitutio IV. Rész XIX. Czim I. Articulusa rendelkezik a szegény ügyfél, a szegény causans perbeli képviseléről.

III. Károly király 1723. évi II. decretumának 30. cikkely 7. §-ában akkép rendelkezik: „ . . . minden tábla mellé egy díjazott ügyvédet fognak alkalmazni, aki a vagyontalan szegényeknek ingyen tartozik segédkezni.”

Az 1868. LIV. t.c.-ben szabályozott polgári törvénykezési rendtartás 90. §. szerint: „Vagyontalan perlekedők részére a bíróság rendel képviselőt. A vagyontalanság hatósági bizonyítvánnyal igazolandó.”

Ezen rendelkezést az Ü. r. 27. §.-a részben megváltoztatta, amennyiben vagyontalan felek ügyeiben, a bíróság felhívására párfogó ügyvéd kirendelését az ügyvédi kamara hatáskörébe utalta.

Az Ü. r. 50. §-a meghatározza az eseteket, amelyekben az ügyvéd ilyen ügyekben a képviselőt megtagadhatja és kimondja, hogy az ügyvéd díjat csak annyiban igényelhet, amennyiben az ellenfél marasztaltatik költségekben, illetve amennyiben a képviselt fél vagyonhoz jut.

A bélyegmentesség tekintetében az 1881. évi XXVI. t.c. 14. §-a akkép rendelkezett, hogy azon személyek, kiknek szegénysége (az illetékszab. 85. tétel 12. pontnak megfelelő) hiteles bizonyítvánnyal igazoltatik, a bírói intézkedés tárgyát képező ügyekben benyújtott kérvényeik és azok mellékletei tekintetében bélyegmentességben részesülnek.

Az illetékszab. 85. tétel 12. pontja a—f-ig alpontok szerint szabályozza azon személyek személyes illetékmentességét a bírói eljárásban, akiknek szegénysége hiteles bizonyítvánnyal igazolva van.

A Pp. ezen szabályozást hézagossnak találván, a német birodalmi perrend 114—127. §§. és az osztrák perrendtartás 63—73. §§. alapulvételével — részbeni eltéréssel — szabályozza a szegényjogot, helyesebben a Pp. és a Pnt.* által is fenntartott nomenclaturája szerint a szegénységi jogot.

A Pp. a szegénységi jog megadását két feltételhez kötötte, és pedig egyrészt a fél vagyoni helyzete, szegénysége állapítsa meg a szegényjog megadásának lehetőségét; a második feltétel, hogy a perlekedés ne mutakozzék már előre eredménytelennek.

A vagyoni helyzet tekintetében egyrészt fenntartja az illetékszab. 85. tételének 12. pont a) pont szerinti szokásos közönséges napszámot, mint a szegénység külső ismérvét (112. §. 1. bek.), másrészt a külföldi, alapul szolgáló törvények mintájára, de a hazai törvényes jogszabályok (gyámi tv. 11. §., Cst. 5. §.) figyelembe vétele mellett a tartás sérelmének korlátját szabja meg a szegénység külső ismérvül (112. §. 2. bek.).

A Pp. szerint a szegényjog második feltételét, hogy a perlekedés ne mutakozzék már előre is eredménytelennek, a bíróság bírálja el és ebben a Pp. a bíróság részéről elfogultságot nem lát, e részben az alapul szolgáló német és osztrák perrendek alapján áll.

A francia eljárás szerint a szegénységi jog engedélyezése

* Pnt. = Perrendi novellatorvezet.

iránt ügyvédek, közigazgatási és pénzügyi hivatalnokokból és a bíróság volt tagjaiból erre a célra összeállított hatóság határoz.

A Pp. megfelelőbbnek tartotta a bíróságot, s a francia rendszert nem követi, mert az Indokolás szerint a szegénységi jog megadása szorosan összefügg az igazságszolgáltatással, amiértis a bíróságtól el nem vonható.

Az ügyvéd személyének kirendelésére nézve a Pp. 116. §-a fenntartja az Ü. r. 27. §-a 5. pontjának azon rendelkezését, mely szerint az ügyvédet a bíróság felhívására az ügyvédi kamara választmányja rendeli ki. Sürgős esetben elérhet a bíróság, midőn maga rendeli ki a pártfogó ügyvédet és erről a kamarát értesíti.

A Pp. az alapul szolgáló német birodalmi perrend 120. §-át nem recipiálta és nem találta szükségesnek, hogy a szegényjogon pereskedő fél ellenfele egyelőre szintén fel legyen mentve a védekezésével kapcsolatos illeték és bélyegek fizetése alól. Indok, hogy eddig sem volt ilyen rendelkezés és hiánya nem adott okot panaszra, az osztrák perrendtartásban sincs.

Utóbb azonban a Te. 8. §-a ezen rendelkezést törvénybe iktatja és a Pnt. fenntartja.

Midőn a Pp. a német birodalmi perrend alapul vételével szabályozta a szegényjogot, nem terjeszkedett ki Indokolásában arra, hogy miért nem vette fel a szabályozás körébe, hogy a szegény ügyfél peresztése esetére az államkincstár mérsékelt díjszabás alapján ugyan, de díjazást fizet a pártfogó ügyvéd részére. Ez ma csak annyiban szenvedett változást, hogy a „Gesetz über die Erstattung von Rechtsanwaltsgebühren in Armensachen“ szerint díjazás illeti a pártfogó ügyvédet, a rendesnél még mérsékelt arányban.

A Pp. kiterjesztette a szegénységi jogot az osztrák perrendtartás mintájára a felsőbírósági eljárásra és nem vette át a különben alapul szolgáló német birodalmi perrend azon rendelkezését, mely szerint a szegényjog megadását minden folyamodási fokozatban külön kell kérni.

Franciaországban a szegényjog nem terhe az államnak, mert nem jelent mentességet az 1851. január 22-i törvényes

szabályozás értelmében az igen magas illetékkötelezettség alól és kizárólag a jogtanácsosok (avoué és avocal) ingyenes kötelezettségét jelenti.

A szegényjog a francia törvény értelmében is időhaladékot jelent, de csakis a szegényfélre nézve, az ellenfélre nézve azonban nem, akire nézve pedig úgy a német birodalmi perrend, mint a Te. óta a mi perrendünk is az időhaladékot kiterjeszti.

A francia jogban is a szegényfél — szegénységi jogára való tekintet nélkül — végrehajtás terhével téríteni tartozik a megítélt perköltséget a pernyertes ellenfelének.

A francia jog szerint a szegénységi jog tárgyában határozatot hozó bizottság minden folyamodási fokon külön-külön alakul és határoz.

A francia rendszer szerinti külön bizottságok első fokon 5, másod- és illetve harmadfokon 7—7 tagból állanak.

Az első fokon döntő 5 tagú bizottság tagjai közül 1 a közigazgatási hatóság, 1 az adóhatóság és 3 a volt bírák és ügyvédek köréből való. Felsőfokon 5 tag a volt bírák és ügyvédek, 1—1 tag a közigazgatás és adóhatóság köréből való.

A francia jog ezt két okból teszi, egyrészt azért, mert a szegényjog engedélyezése közigazgatási ügy, — a bírói és a közigazgatási hatalom elválasztása indokoltá teszi, hogy a bírói hatáskörbe fogalmilag sem tartozó közigazgatási ügy, a szegényjog a közigazgatási hatóságtól elvonassék; — másrészt a bíróság a szegényjog engedélyezésénél azon szempontból, hogy az ügy nem látszik teljesen kilátástalannak, eredménytelennek már esetleg elfogultságról tesz tanúságot és azért bízza meg a bíróságtól teljesen független bizottságokra a szegényjog engedélyezését, mert csakis ezen bizottságot tekinteli teljesen elfogultatlannak azon kérdés elbírálásánál, hogy az ügy kilátástalan, alaptalan.

Az indok, melynek alapján a szegényjogot a Pp., indoklása szerint (167. old.), a bíróságra bízza és az elfogultság kifogását elveti, az, hogy a szegényjog megadásánál vagy megtagadásánál más a tényállás, mint a végleges döntésnél, mert az ítélethozatal a tárgyalás alapján megállapított teljes tényállás alapján történik.

Ugy mondhatnók: a szegényjog engedélyezése hipotetikus tényálás alapján történik, az ítélelhozatal pedig konkrét tényállás alapján.

S midőn a Pnt. a szegényjogot szabályozza, a Pp.-ből és a Te.-ből átvett rendelkezéseket módosítva, 10 irányban tér el a ma fennálló törvényes szabályozástól:

1. Először is a francia rendszert közelíti meg a Pnt. 26. §-ában, midőn a Pp. 115. §-át olyképp kívánja módosítani, hogy a törvényszéki székhelyeken indított perben, a székhelyen lakó felperes javára a szegényjog megadását 3 tagú külön bizottság döntésére bízva, mely bizottságnak 1—1 tagját — a francia rendszer mintájára — a közigazgatási és pénzügyi hatóság küldi ki, 1 tagja pedig az ügyvédi kamara küldötte volna:

2. a házasságon kívüli nemzésből eredő követelések érvényesítésére vonatkozó bírói eljárásban a szegénység igazolását — szabályként — nem kívánja és a 3982/916. M. E. sz. R. rendelkezését a törvénybe kívánja átvenni;

3. a szegényjogon felperesként fellépőnek ugyanazon alperes elleni perében a rosszhiszeműség vizsgálatánál, a 3 évi időhatárt elejti a részben, hogy a megítélt költséget a szegény ügyfél nem fizelte meg;

4. a Pp. 112. §-ának 1. bek. alapján is az illetékmentesség legfeljebb az illeték 90 %-ának leróvása alóli mentességét biztosítana (Pnt. 213. §.);

5. minden perre — tehát nemcsak vagyoni perekre nézve — kiterjeszti a részleges szegénységi jog megadásának lehetőségét;

6. a szegénységi jogban részesülő ügyfél ügyvédjét pártfogó ügyvédnek nevezi, akár megbízás, akár kamarai kirendelés alapján van a képvisellel megbízva;

7. az ügyvédi kamara pártfogó ügyvéd kirendelését megtagadhatja és illetve a bíróság által kirendelt pártfogó ügyvédet tisztétől felmentheti, ha a szegényjogon perlő fél pereskedését teljesen kilátástalannak találja;

8. A szegényfél által vétkes magatartásával okozott végrehajtói díjakat és kiadásokat, tanúk és szakértők illetményeit az államkincstár nem előlegezi és a szegény ügyfél ezek megfizetése alól — vétkesség esetében — felmentve nincs.

A szegényjog nem terjed ki a Ht. 77. §-a szerinti, a házassági életközösség visszaállítására való felhívás végelt szükséges tanusítvány kiállítása végelt megkeresett közjegyző díjára és költségére (Pnt. 25. §)!

9. a végrehajtás eredménytelenségére alapos követelés esetében úgy a végrehajtást elrendelő, mint a végrehajtást fogatosító bíróság a szegénységi jogot a végrehajtási eljárásban megvonhatja;

10. kiterjeszti a Pnt. a Pp. pönális rendelkezéseit, a jobb tudomás ellenére vagy súlyos gondatlanságból tett hamis előadás úlján szerzett szegénységi jog vagyoni feltételeire nézve a bírságot a mai 240 P. helyett 600 P.-re emeli az ügyvéddel szemben is, és a Pp. ujonnan szabályozni kívánt 222. §-ának rendelkezései szerint a megbírságotól a kamara értesítését írja elő.

A Pnt. fenntartja a Te. azon rendelkezéseit, miszerint ügygondnok, házasságvédő költségeit az államkincstár nem előlegezi.

Fenntartja a Te. 20. §-át, mely szerint a bíróság helyben lakó, állandóan alkalmazott szakértőnek az államkincstárral szemben csak készkiadása előlegezésére van joga, munkadíjat az államkincstár nem előlegez. A bíróság székhelyén lakó állandóan alkalmazott szakértő nem létében, a szakértő díját a bíróság megállapítja, de 100 P.-nél többet nem előlegez az államkincstár.

Az állandó szakértő, ha díjazás nélkül, aránytalanul végzett munkát, évi jutalomban részesíthető a törvényszéki elnök előterjesztésére az igazságügyminiszter által; — ámde a szakértők egyesületének az igazságügyminisztériumhoz intézett memorandumja szerint ilyen jutalmazásra még nem került sor.

Fenntartja a Pnt. a Te. 21. §-ában foglalt rendelkezést, mely szerint a fogatosított előleges bizonyítás-felvétel közjegyzői díjának fizetése alól a szegénységi jogban részesülő fél egyelőre fel van mentve, de a Te. 56. §-ában foglalt rendelkezést mellőzi, midőn a házafél elhagyására és az elhagyás tartamára vonatkozó tanusítvány kiállítása végelt felvett előleges bizonyítás felvételénél a szegény ügyfelet a közjegyzői díj fizetésére kötelezi (L. 8. p.)

A Pnt. a szegényjog reformjánál az 1—10 alatt ismertetett rendelkezések ellenére teljes őszinteséggel elismeri, hogy a szegényjognak 1—10. pontban ismertetett reformja nem lesz alkalmas a szegényjog közmegnyugvásszerű rendezésére.

Elismeri a Pnt. (Ind. 33. old.), hogy a szegénységi jog terhei az állami pénzügyeket és az ügyvédi kart érik elsősorban és az ügyvédi karra való tekintetből statuálja a francia jog mintájára a helyi bizottságot.

Teljes őszinteséggel elismeri a Pnt., hogy a bírói eljárás nem mutatkozott teljesen alkalmasnak a szegénységi joggal üzőtt, közismert visszaélésekkel szembeni védekezésre és reméli az Indokolás, hogy a visszaélések a bizottság életrehívása folytán csökkenni fognak, azt azonban, hogy a visszaélések megszűnnének, az Indokolás, tehát a Pnt. nem is reméli.

Elismeri az Indokolás, hogy a pártfogó ügyvéd eljárása az ügyvédre nézve teher, ezért az ügyvédi kamarának jogát elismeri, hogy a pártfogó ügyvéd kirendelését megtagadhassa, ha a szegényfél perlekedését teljesen kilátástalannak ítéli.

Vizsgálva a szegényjognak a Pnt.-ben foglalt tizrendbeli novatorius rendelkezéseit, mindenekelőtt megállapíthatjuk, hogy a rosszhiszeműségnek, a vétkes magatartásnak külön fenntartása a törvényben már szabályozott alaptalanság mellett nem indokolt.

Ha a szegényjog reformja keretében az alaptalanságot a mainál szigorúbban vizsgáljuk, a rosszhiszeműség, a vétkes magatartás, mint külön tényálladási elem, feleslegessé válik.

A rosszhiszeműség vizsgálata a szegényjog engedélyezésénél, ha a szegény fél a korábbi per költségeit meg nem fizette, a három évi cezurális idő elejtése mellett, sem jelent gátat a visszaélések ellen.

A gyakorlatban ezen korlátozás épp olyan kevésbé fog beválni, mint a Te. szerinti három éven belüli költség megfizetés elmulasztásánál a rosszhiszeműség vizsgálata.

Észrevételeimben* már foglalkoztam a 10%-os illetékkö-

* L. Észrevételek az 1936. évi perjogi törvényjavaslat tervezetéhez. 33. old.

A szegénységi joggal való visszaélésnek gátat kíván vetni a Pnt. a törvénykezési illetékekről szóló, 1914. évi XLIII. tc. 75. §-ának újabb sza-

telezettség kritikájával és a 112. §. 1. bek. szerinti teljes szegénységi jognál a 10 %-os minimális illetékkötelezettséget elvetendőnek tartom, mert az Indokolásban kifejtett érvek a mai gazdasági viszonyokra tekintettel helyt nem állók, az ügyvédi karra nézve sérelmesek, a tehetősebb ügyvédek részéről az ügyek megszerzése körüli ténykedés fegyelmi vétség tényálladékát is megállapíthatja.

A nem vagyoni perekre nézve a részleges szegénységi jog kiterjesztése indokolatlan, mert a részleges szegénységi jog az ilyenű pereknél már nem is jelent jogkedvezményt.

A Pnt. a szegénységi bizonyítvány megszerzése körüli szándékos vagy gondatlan eljárást kívánja pönalizálni, a bizonyítványt használó ügyvédre kiterjesztéssel is.

Ezen pönalizálás ügyvédi nézőpontból ugyanazon kritika alá esik, mint általában a kiterjesztett Pp. 222. §-beli pönalizálások, de a büntetés mérve elriasztó hatással nem is lesz, ezért helyesebb a cselekménynek intellektuális közokirathamisítási jellegének fenntartása, másrészt pedig helyesebb a megelőzés, hamis tartalmú bizonyítványok kötelező elfogadásának mellőzése.

A pönális rendelkezések a szegénységi jog megszerzésé-

bályozásával (Pnt. 213. §.), mely újabb rendelkezés során a szegénységi jog alapján a felperest legfeljebb az illeték 90 %-ának lerovása alól lehetne mentesíteni.

A Pnt.-nek a 10 %-os illeték megfizetésével kapcsolatos elgondolása azonban a problémát nem oldja meg, méltánytalan a felekre és legnagyobb-mértékben sérelmes a kapitalista társadalomhoz nem tartozó ügyvédekkel szemben.

Ha a Tj. abból indul ki, hogy „valóban komoly” követelés esetében a hitelező mindig talál olyan ügyvédet, aki még a készkiadások előlegezésére is hajlandó, ha ő maga viselésükre teljesen képtelen (Ind. 190. old.), úgy egyrészt feltételezi azt, hogy a szegénységi jogban részesülő felek pereri vitele szempontjából az ügyvédi kar olyan jó módban van, hogy 10 %-os bélyeg és illeték előlegezésére képes és kész, másrészt a „valóban komoly” követelések a nem jómódú ügyvédek által vállalhatók nem lesznek. A legfontosabb érv azonban az, hogy az ilyen ügyfélvállalások az ügyvédi etikát is sérthetik és a fegyelmi-bíróóság elbírálása szerint az ügyfélhajhászás törvényileg is tilalmazott és fegyelmileg üldözött cselekménye és esete foroghat fenn. (Ü.r. 69. §. b. p. Fegyelmi vétségnek tekintendő, ha az ügyvéd botrányos módon feleket keres.)

nél a visszaélések gátját nem jelentik. A pönális rendelkezések helyett az intellektuális közokirathamisításra utaló bűncselekmény tényálladékának a megállapítása és netáni büntetés szabadságvesztéssel, erősebb fegyvernek mutatkozik.

Erősebb fegyvernek mutatkozik az is, hogy az, aki a szegénységi joggal visszaélt bizonyos időn belül, 3—5—10 éven belül, újabb szegénységi jogban nem részesíthető.

Helyesnek fogadhatjuk el szociális elgondolásánál fogva az ex lege szegényjogot a házasságon kívüli nemzéstől eredő követelések tekintetében, azonban ezen szociális elgondolás a létminimum védelme érdekében, a végrehajtás alóli mentesség korlátain belül kiterjesztendő volna, hogy a szegényjog ex lege illesse a munkabér és hasontermészetű követelések érvényesítésére igénybe vett joglépéseknél is a szegénynek vélelmezendő felet.

Midőn a Pnt. a szegényjog rendezésénél olyan reformokat kíván életbe léptetni, amelyekről eleve tudja, hogy a szegényjog terén mutalkozó visszaélések megállítására nem alkalmasak, nem elégedhetünk meg a szegényjog reformjának pusztá kritikájával, hanem keresnünk kell a reformok oly megoldását, törvényhozási oly rendezését, mely a szegényjog kérdését közmegnyugvásra rendezi.

A szegényjog reformjának a kérdése azonban a tételes szabályozás szerint is, de lege ferenda is nem pusztán perrendi, hanem ügyvédi, szervezeti kérdés, amint a szegényjog tételes szabályozása tételesen az Ür. 27. §. és 50. §-ban történt.

Minthogy pedig az Ürj. is napirenden van, sőt az Ürj. újabb kodexerű törvényhozási rendezése sorrendben megelőzi a perrendi törvényjavaslatot, szükséges, hogy a szegényjog reformjának kérdésében a törvényhozás már az Ürj.-nál is állástfoglaljon, úgy hogy a szegényjog reformjának kérdésénél az ügyvédi rendtartási javaslat is megadja az időszerűséget.

A szegényjog reformjánál az Ürj. által kontemplált rendezés a legteljesebb összhangban kell, hogy legyen a perrendi novelláris rendelkezésekkel. Maga a Pnt. ezen összhangra tekintettel nincs.

Akár a mai Ür. 27. és 50. §-ait, akár a törvényhozás által ismertett elgondolás szerinti Ürj. 84—86. §-ait vesszük,

a harmónia nincs meg. Mindkét törvényjavaslatban foglalt rendezés a szegényvédelem tárgyában. egymással ellentétesen történt.

Törvényszerkesztési szükségesség, hogy a szegényjog mindkét kodexben, tehát az ügyvédi és perrendi kodexben egységesen és egymásra tekintettel és vonatkozásban szabályoztassék.

Az Ürj. szerint pártfogó ügyvéd, aki a kamara által kirendeltetvén, kötelessége a vagyontalan perlekedő képviselése. A Pnt. szerint minden ügyvéd pártfogó ügyvéd, aki akár megbízás alapján, akár kamarai kirendelés alapján, vagyontalan perlekedőt képvisel.

De nemcsak a kiindulási pontban van eltérés, de az érdemleges rendezésnél is.

A Pnt. szerint fennmarad a Pp. 115. §-ának azon rendelkezése, miszerint a szegénységi jogot a perbíróságnál kell kérni. A 116. §. szerint a pártfogó ügyvédet a perbíróságnál kéri és az ügyvédi kamara kirendeli, nem kötelező ügyvédi képviselőnél a bíróság ítéli meg, vajjon indokolt-e pártfogó ügyvéd kirendelése iránt az ügyvédi kamarát megkeresni?

Ezzel szemben az Ürj. 84. §-ának 2. bekezdése értelmében a pártfogó ügyvéd kirendelésére irányuló kérelmet a per vitele szerint illetékes ügyvédi kamaránál kell előterjeszteni.

Az Ürj. 84. §-ának 2. bek. szerint a pártfogó ügyvéd kirendelését az ügyvédi kamara erre a célra alakított külön bizottságban veszi tárgyalás alá, mely külön bizottság a 28. §. szerint olyan kir. törvényszék (törvényszéki kirendeltség) területére, amelynek székhelye nem ügyvédi kamarai székhely, u. n. helyi bizottság lehet, melyet az ügyvédi kamara közgyűlése szervezhet.

Az ügyvédi kamara a pártfogó ügyvéd kirendelését a Pnt. szerint megtagadhatja, ha a szegényfél meghallgatása után a perlekedést kilátástalannak találja, határozathozatal előtt az ellenfélnek is módot lehet adni a nyilatkozásra; addig az Ürj. 81. §. 3. bek. szerint a kamara megtagadhatja a pártfogó ügyvéd kirendelését, ha gondos mérlegelés alapján megállapítja, hogy az érvényesíteni kívánt igény teljesen alaptalan, vagy az ügyfél az igény érvényesítéséhez szükséges

bizonyítékokat felhívás ellenére sem jelölte meg, vagy nem terjesztette elő.

Törvényszerkesztési szempontból a szabályozás legyen egységes, az egységes szabályozást nem szolgálja azon kitétel, hogy a pártfogó ügyvéd kirendeléséről egyébként az Ür. rendelkezik, midőn lényegbevágó ellentétek vannak a két kodex rendelkezései között.

A Pp. 118. §-a, amely a szegényjog megvonásáról rendelkezik, ugyancsak lényegében eltérő szabályozást nyer a Pnt. 29. §-ában, mint az Ürj. 85. §. 2. bek.-ben. A Pnt. szerint a pártfogó ügyvéd kérelmezni jogosult a megvonást, ha a pereskedés előre teljesen eredménytelennek mutatkozik, az Ürj. 85. §-ának 2. bek. szerint a pártfogó ügyvéd köteles értesíteni a bíróságot, mely előtt a per folyamatban van, vagy volt, ha olyan tényekről szerez hitelt érdemlő tudomást, melyek alapján a szegénységi jog megvonásának van helye.

A szegényjog egységes szabályozása maga után vonja továbbá, hogy a szegényjog mindennemű — az igazságszolgáltatással kapcsolatos — része egységes rendezés alá kerüljön.

Nem tartozik azonban a szegényjog reformja elgondolási körébe a szegényvédelemnek a betegséggel, aggsággal, teljes elszegényedéssel és így ellátással kapcsolatos része, amennyiben az igazságszolgáltatással összefüggésben nincs.

A szegényjog igazságszolgáltatással kapcsolatos része azonban, a szegényvédelem körében a jogvédő irodák — melyek a perenkívüli tanácsadást is magukban foglalják, amint ezt az 1935. évi kamarai jelentésünk (20. és köv. old.: Szegényvédelem cím alatt) is kiemeli, — a kamarák kebelén belül volnának felállítandók, amint 1905. óta a Budapesti Ügyvédi Kamara állandóan sürgeti is a kamara kebelében felállítandó ingyenes jogvédelem körébe eső, perenkívüli tanácsadást szolgáló jogvédő iroda felállítását.

Kamaránk 1935. évi jelentése nem is teljesen kimerítően felsorolja a fővárosban működő jogvédő irodákat és megállapítja, hogy a különféle patronázs egyletek és az egyes vallásfelekezetek jogvédő irodáit nem számítva, a fővárosban 8 különböző jogvédő iroda működik.

Felterjesztésében kéri a kamara, hogy az autonómia keretén belül, a kamara lássa el kizárólagosan a perenkívüli tanácsadást, ezzel szemben azt az összeget, melyet az állam, illetve a főváros, másutt pedig az egyéb közületek, e különböző jogvédő irodák fenntartására fordítanak, a kamaráknak juttassák, így módjukban fog állani a kamaráknak a szegények jogvédelmét teljesen a maguk hatáskörébe átvenni.

Az ügyvédi kamarákban a „Jogvédő irodák” a valódi szegények ingyenes tanáccsal és díjtalan jogvédelemmel ellátásának célját szolgálják és jelentenék az első utat a szegényvédelem ellátásának az ügyvédi kamarák kebelén belül egységesítése és központosítása felé.

A kamarai felterjesztésben foglaltak kiinduló pontját és bizonyos tekintetben bázisát is képezhetnék a szegényjog reformjának a polgári peres eljárás keretében is.

Bár igen szűk és a Te. óta még szűkített körben mozog a szegényvédelemnek állami dotációja, mégis igen tetemes összegre rug az állam által a Pp. elgondolása szerint csak előlegezett összeg.

Végrehajtói díjak, tanudíjak, szakértői díjak előlegezése címén a közp. kir. járásbírótság tavaly kb. 100.000 P-t fizetett ki, a végrehajtók részére fizetett összeg havonta kb. 6000 P., míg ügygondnok, házasságvédő irányában az előlegezés megszűnt.

Maga a Pnt. három irányban közeledik a kamarák kebelében a szegényvédelem egységesítése és központosítása felé.

Közeledést jelent az elnevezésben, midőn a Pnt. a szegény fél ügyvédjét, perbeli képviselőjét egységesen „pártfogó ügyvéd”-nek nevezi el, tekintet nélkül arra, hogy az ügyvéd a kamarai kirendelés vagy az ügyfél megbízása alapján jogsíttatott fel a képviselőre.

A második rendelkezés az, hogy a Pnt. a kamarának a szegényjog megadásánál — bár korlátozottan — részvételi jogot engedélyez, és pedig a Pp. 115. §-ának a Pnt. 26. §. szerinti módosításával, a törvényszéki székhelyen indított perben és az ott lakó szegényfél javára adott szegényjognál.

A harmadik rendelkezés, hogy a kamarák a pártfogó ügyvéd kirendelését megtagadhatják, illetve tisztétől felment-

hetik (Pp. 116. §-ának módosítása a Pnt. 27. §. szerint), ha a kamara a pereskedést teljesen kilátástalannak találja.

Látnivaló, hogy a Pnt. elgondolása szerint a kamaráknak belevonása a polgári peres eljárás keretén belül a szegényjog rendezésénél csak kisegítő a megadásnál, korlátolt a megadásnál, illetve a felmentésnél.

Magában véve az, hogy a törvényhozó a kamarák jogkörét a szegényjog terén bővíteni kívánja, midenkép közeledést jelent a szegényjognak a kamarák keretében való egységes és központosított rendezése felé, sajnos azonban a törvényhozó ezen, az ügyvédi kar érdekében kifejezésre jutott, még nem is teljes, tehát nem is lökéletes elgondolását az ügyvédi kamara a Pnt.-re adott felterjesztésében kifogásolta.

A kamarai észrevételek a bizottsági összetételt nehézkesnek tartják és aggályosnak vélik, hogy a szegényjog engedélyezése elhúzódhatik, ami a feleknek kárt is okozhat (magánjogi élévülésnél, a jogvesztő határidőknél), amint tényleg a francia hason bizottságok lassú működése ellen a francia jogirodalomban súlyos panaszok is merültek fel.

Dr. Richard Schoft: „Das Armenrecht“ című munkájában (179. old.) utal arra, hogy: „In Frankreich haben sich die Kommissionen im Allgemeinen nicht bewährt. Sie sind zu wahren Nestern der Verschleppung geworden. Die Sachen liegen bei ihnen monatelang.“

Ezzel szemben a kamaraközi értekezlet végleges szövegezésben a kamara felterjesztését oly irányban módosította (26. old.), hogy e bizottság felállításának mellőzését és a Pp. vonatkozó rendelkezéseinek változatlan fenntartását kéri, mert a bizottság működésétől fél, amennyiben a bizottságban részvevő helyi közigazgatási és pénzügyi kiküldöttek részéről a szegényjognak a helyi pártpolitikai szempontok szerint és illetve fiskalitás szerinti egyoldalú elbírálásától tart.

Ezen szempontokat Franciaországban, ahol az ilyen helyi bizottság működését legalaposabb bíráló alá vették, soha sem nehezményezték, egyedül a késedelmes elintézését kifogásolták, amire az eredeti kamarai felterjesztés ugyancsak rámutatott.

Az összetétel nehézkessége, az elintézésék késedelmesége, az összetétel nem kívánatos mellézköngései — a pénz-

ügyi és helyi pártpolitikai szempontok érvényesülésének lehetősége — csak a mellett szólnak, hogy a szegényjog reformjánál ne kövessük a francia rendszert eredeti, lételes szabályozásában.

Mint hogy úgy Franciaországban, mint a kamaraközi felterjesztés szerint is a bizottság összetétele miatt van kifogás a szegényjog reformjánál, következésképpen nem maga a gondolat a maga egészében volna elvetendő, hanem kizárólag azon részében, melyben kifogás alá esik.

Ha azonban a bizottsági összetételt mellőzzük és a bizottságra bízott feladatot a Kamara az autonómia keretén belül intézi, nyilvánvalólag elhárítható lesz egyrészt a késedelmes elintézés lehetősége, másrészt a szegényjog elbírálásánál figyelembe nem veendő mellékkörülmények kiküszöböltetnek.

Azon második törvényhozási elgondolás, miszerint a szegényjog engedélyezése a Kamara bevonása mellett történnék, ilykép a reformgondolat kellő kiépítése mellett megvalósíthatónak mutatkozik és ellene komoly észrevétel vagy aggály nem is lesz tehető.

Kapcsolatban ezen második törvényhozási elgondolással a Pnt. a szegényjog megadása és megvonása kérdésében a kamaráknak bővebb, bár nem teljes hatáskört kíván biztosítani, ami ugyancsak megszívlelendő a szegényjognak a Kamara kebelén belül, autonomikus rendezése szempontjából.

Vizsgálandó lesz, hogy a Pnt. hármas törvényhozói elgondolása, az egységes pártfogói ügyvédi minősítés, a Kamara belevonása melletti helyibizottság és a Kamara szegényjogi hatásköre de lege ferenda miképpen volna szabályozandó, hogy az összes számbavehető tényezők, tehát az ügyvédség, az állam és a szegényjogon pereskedő felek érdeke mindenképp biztosítható és e részben a hazai viszonyok kellőképpen figyelembe véessenek.

A szegény ügyfelek érdekét szolgálja az oly szegényjogi reform, hogy csakis és kizárólag az arra rászorulók nyerjék el a szegényjogot. Másrészt a szegényjog engedélyezése kérdésében a határozathozatal igen gyorsan, igen egyszerűen történjék. Figyelembe kell venni továbbá a szegényjog reformjánál, hogy a teljesen eredménytelen és kilátástalan percek fo-

lyamatbatételére és különösen folytatására ne kerüljön sor.

Az állam és az ügyvéd csak komoly érdek védelmére vehető igénybe; az állami és ügyvédi apparátus komolytalan és alaptalan igények támogatója nem lehet.

A szegényjog reformja ehhez képest a kincstár, az ügyvédség és a szegényjogot élvezni kívánó ügyfelek szempontjainak a hazai viszonyok figyelembevétele mellett, méltányos és egymást kiegészítő nézőpontján rendezendő.

Midőn pedig a szegényvédelem céljaira szükséges pénznek előteremtése és ezzel kapcsolatosan a pénznek kezelése és kiosztása a kamarai autonómia keretén belül megoldandó feladat, önként felvetődik a kérdés, hogy továbbmenőleg a szegényjog engedélyezése és megvonása az Ürj. értelmében vett pártfogó ügyvédekre korlátozva, vagy a Pnt. szerinti pártfogó ügyvédre kiterjesztve szabályoztassék-e és ha igen, miképen?

A szegényjog reformja tételesen az anyagi jogi rendelkezésekben is, s nemcsak az alaki, a szervezeti kérdésekben kíván egységes szabályozást, tehát úgy rendtartásilag, mint perrendileg. Leghelyesebbnek mutatkozik a szegényvédelmet és ennek keretén belül a szegényjogot teljes egészében az ügyvédi kamarai autonómia körébe vonni.

Elnevezésében a Pnt. is kívánja az egységet, azonban csak a „pártfogó ügyvéd” elnevezést általánosítja, midőn a szegényjogú ügyfél megbízottját, a megbízó ügyfél meghatalmazása alapján eljáró ügyvédet is pártfogó ügyvédnek jelöli meg.

A kamaraközi felterjesztés nincs elragadtatva attól, hogy az ügyvédi kamara hatáskörébe utaltassék a pártfogó ügyvéd kirendelése körében a szegényjog megadása és megvonása kérdésében a döntés joga.

Azt mondja a kamarai felterjesztés: „... az ügyvédi kamarák abba a helyzetbe kerülnek, hogy nekik kell elbírálniok azt a kérdést, hogy a per teljesen kilátástalan vagy sem, ami tulajdonképpen bírói feladat.”

Midőn a törvényhozó a kamara autonómiáját bővíteni és indokolása szerint az ügyvédség terhei megkiméltése céljából autonóm rendelkezéssel a szegényjog terheit elviselhetővé kí-

vánja tenni és kilátástalan perek viselésének kötelezésétől mentesíteni kívánja, a felterjesztésben foglaltakat „ügyvédi nézőpontból” alapos kritika tárgyává kell tenni.

A kamarák autonóm hatásköre a szegényjog megadásánál a legideálisabb rendezése volna a szegényjognak, a szegényjog oly reformálása, melynek csak megfelelő megalakítása, kiépítése a „súlyos feladat”, de nem a gyakorlati köve-
lése.

A szegényjog megadása és megvonása kérdésében a döntés két részből áll, az egyik a szegénység, a vagyoni insufficientia, a második az igénybevétel indokoltsága, alaposága.

A vagyoni insufficientia kérdése pénzügyi kérdés, közgazgatási kérdés és e tekintetben a szegényjog reformjánál is a mai közigazgatási hatáskör fenntartandó volna, azaz a szegénységi bizonyítványokat ezentul is az arra hatáskörrel bíró közigazgatási szervek adják és csakis a vonatkozó adatoknak felülbírálása lehet a kamarák feladata.

Köztekintetből megfelelőnek elfogadható a szegénységi bizonyítványok kiadásának mai rendezése, azonban a kamarák kebelén belül eszközölhető felülbírálást kell lehetővé tenni.

A Pnt. rendezése szerint is a szegénységi jognak alaki előfeltételét, a szegénység igazolását ezentul is a hatósági bizonyítvány állapítja meg.

Azon kamarai felterjesztés, amelyet kamaránk az Ürt. tárgyában tett, kiemeli, hogy „a szegényvédelem ellátására jogi képzettségénél és foglalkozása természeténél fogva csakis az ügyvédi kar lehet képes, vállalja is,” de indokoltnak tartja a pártfogó ügyvédek díjazásáról intézményesen gondoskodni.

A megoldást a kamarai felterjesztés olyképp véli lehetőnek, hogy az államkincstár jelentős összeget bocsátana a kamarák rendelkezésére, amelyből az elmúlt év során a szegényvédelem terén tevékenykedő kamarai tagok az autonómia körébe utalható elhatározáshoz képest, szociális helyzetüket is számbaveve, díjazáshoz juttathatók volnának.

Elgondolásnak szép, a hazai viszonyokat figyelembevéve, gyakorlatilag kivihetetlen, mert a pénzt nem az államtól kell kérni, hanem az ügyvédi karnak kell előteremtteni.

A szegényjog reformja kielégítően és radikálisan pénz nélkül el nem képzelhető.

A mai szegényjog ingyenes ügyvédi munkát tételez fel, ingyen munka kívánalma azonban se nem jogos, se nem méltányos, — amint egyik kamarai felterjesztésünk mondja — legkevésbé ma, midőn az ügyvédek azon luxust nem engedhetik meg maguknak, hogy ellenszolgáltatás reménye nélkül jogi felkészültséget feltételező munkát végezzenek.

Az oly elgondolás, mely az államkincstár megterhelését jelentené, komolyan nem jöhet számításba; pusztá óhaj marađna, elméleti megoldás pedig a reformot nem viszi dűlőre.

Az állam csak oly reformhoz fog hozzájárulni, illetve támogatni, mely tőle anyagi áldozatot nem kíván. Ezért az oly reformtörekvések, melyek a szegényjog reformjánál az állam hozzájárulásából, anyagi áldozatkészségéből indultak ki, meddősségre voltak és vannak kárhoztatva.

Élv: az államtól áldozatot nem kívánunk, az anyagi hozzájárulást csakis és kizárólag abban a mérvben kívánjuk, aminőt az állam, ma, illetve a Pnt. értelmében is hozni kíván.

Az államkincstár bevonása a szegényjog reformjánál csak annyiban jöhet számításba, amennyiben a kincstár a legutóbbi, tehát az egyszerűsítési törvény vontá szűkítéseken és korlátozásokon belül pénzbeli áldozatot hozott, fizetéseket eszközölt.

Minthogy az ügyvédi kar nézőpontján a szegényjog reformjánál irányadó szempont, hogy ingyenes munkát az ügyvédségtől kérni méltánytalanság, csakis és kizárólag a külföldön már nagy eredményre szert tett „Selbshilfe“ az önszegély az, mely a szegényjog reformjánál számba jöhet.

A társadalmi önszegély nem lehet kielégítő megoldás, mert bizonytalan, arra építeni nem lehet.

Az önszegély nem lehet karitativ, hanem kényszerű, aminek egyetlen módja és lehetősége az önszegélyt az ügyvédi kamara keretén belül, de kényszerrel, kötelező erejű rendelkezésekkel szabályozni.

A kérdés megoldása a körül forog, ki fizessen a szegény fél helyett, ha az államkincstár nem tud és nem is hajlandó fizetni.

Ezen kérdés megoldásánál és illetve a szegényjog reformjánál részletesen a polgári peres eljárásra terjeszkedem ki. A tételes szabályozás körébe fog tartozni a szegényjog ke-

retén belül a polgári peres eljárás keretén tulmenőleg teljesített ingyenes ügyvédi munkának is szerény díjszabás szerinti díjazása, tehát a perenkívüli eljárás, a közigazgatási, sőt a büntető eljárás keretében a díjazás kérdésének a megoldása, az ingyenes jogi tanácsadás, felvilágosítás adása stb. is.

Másrészt figyelembe kell venni a reformnál a szegényjog mai elrendezését is olykép, hogy a szegényjog az ügyvédség részéről, a szegénységi bizonyítvány alapján operáló, tehát készkiadásokat fel nem tételező megbízott ügyvéd részéről és részére igen fontos jövedelmi alap és jövedelmi forrás, midőn az ügyvéd a szegénységi bizonyítvány alapján szegényjogot nyert ügyfél képviselőtében, mint megbízott ügyvéd, meghatalmazás alapján eljár.

Figyelemmel kell tehát lenni a reformált rendezésnél, hogy az ügyvédek ezen jövedelmi forrása be ne duguljon, az ügyvédi kart anyagi sérelem ne érje. Természetszerűleg ezen figyelem is csak közérdekű lehet és nem lehet tekintettel egyes mammut szegényjogi irodák indokolatlan és adózás utján el sem érhető mammutjövödelmére.

A törvényszéki hites könyvszakértők országos egyesülete az Igazságügyminiszterhez intézett felterjesztésében több esetre mutat rá, hogy szegénységi bizonyítvány alapján szegényjogot engedélyezett a bíróság és a szegényjogot meg nem vontá, midőn a szegényjoggal élők telemes vagyona volt és tételes törvényes rendelkezések hiányában a szegénységi bizonyítvány adatainak felülbírálását az eljárás keretén belül a bíróság nem engedélyezte „arra való utalással, hogy a hatósági bizonyítványnak hitelt kell adni.“ Közérdekű intézkedést is kér az egyesület, de ezen intézkedés csak a szegényjog reformja keretén belül történhetik olykép, hogy a szegénységi bizonyítvány adatai nemcsak utólagos büntetés alapjául szolgálnak, hanem a szegényjog engedélyezése keretén belül is felülbírálhatók legyenek.

Ha a szegénységi bizonyítványt ezentul is a közigazgatási hatóságok adják ki, de minthogy az adatait a felek szolgáltatják és a felek adatainak a felülbírálása pedig nem nyomozati eljárás utján történik, az adatok koholt, valótlan volta az intellektuális közokirathamisítást kimerítvén, súlyos büntetést

jelent a tettes és részes terhére, ha a szegényjog alapjául szolgáló szegénységi bizonyítvány adatai felülvizsgálhatók lesznek a szegényjogot engedélyező hatóság (az ügyvédi kamara) részéről. A megelőzés a prevenció minden utólagos pönalizálásnál többet fog érni, s inkább lesz alkalmas a szegénységi bizonyítvány alapján való perlés visszaélésének megállítására.

Súlyos pönalizálás pedig az, hogy aki a szegényjoggal visszaélt, — szegényjogban bizonyos időn belül részesíthető ne legyen, az ügyvéd pedig bizonyos időn belül pártfogó ügyvédnek kirendelhető ne legyen, illetve szegényjogos ügyfelet ne képviselhesen (tehát megbízás alapján sem).

A szegényjog engedélyezésének második előfeltétele, hogy a peresíteni kívánt igény ne legyen nyilvánvalóan alaptalan.

A Pp. szerint a bíróság eldöntése alá tartozik, a Pnt. elgondolása szerint a francia jog mintájára alkotott bizottság elé tartozik törvényszéki székhelyen indított perben a székhelyen lakó felperes szegényjoga tárgyában a döntés joga, mely helyi bizottság egyik tagja a kamara kiküldötte volna.

A szegényjog reformja kérdésében törvényszerkesztési (perrendi és ügyvédi rendtartási) szempontból egységesen, a hármas tényező, az állam (anyagi hozzájárulását nem vehetjük igénybe a mainál súlyosabb mérvben), az ügyvéd (ingyen munkát jogszerűen nem kívánhatunk) és a szegényfél (az állszegény és az alaptalan perek támogatásban nem részesülhetnek) érdekeinek egyaránt szemelött tartásával, — a kamarai autonómia keretében az igazságszolgáltatási szegényvédelem egész körére (Jogvédőiroda) kiterjedő közmegnyugvás-szerű megoldást kell tehát keresnünk.

Ha a bizottság nem a Pnt. összetételében működne, hanem az ügyvédi kamara autonom hatáskörében döntene, a pénzügyi és helyi pártpolitikai aggályok fel sem merülnek.

Midőn — közismerten — az ügyvédi kamarákra nézve súlyos feladatot képez a szegényvédelem teljesen ingyenes, de törvénynél fogva kötelező elvállalása — nem tekinthető súlyos feladatnak a kilátástalan perekől szabaduláshoz való aktív ténykedés, sőt autonom állásfoglalás és határozathozatal.

Ettől kívánt szabadulni a kamarai felterjesztés, midőn a

szegényjog tárgyában a határozathozatalt a per kilátásos vagy kilátástalan volta tekintetében bírói feladatnak minősíti, a kamarai autonómiának kiterjesztését még a törvényhozó által kontemplált szűk keretben is mellőzendőnek tartja.

Amde, midőn a bíróság a szegényjog engedélyezése tárgyában dönt, csak az egyik, mégpedig az érdekelt félnek előadása alapján kíván ideiglenesen rendelkezni, mely ideiglenes rendezés azonban a perrendi rendelkezések és a bírói gyakorlat szerint a per egész tartamára, de a peres eljáráson túl a végrehajtási szakra is kiterjedőleg és csak a Pnt. által szűkített keretben jelenti a szegényjogot.

Ha azonban törvénybe iktattatnék a szegényjognak az ügyvédi kamarák által történő engedélyezése, illetve a megadás és visszavonás tárgyában a kizárólagos döntés joga, csak törvénybe iktattatnék azon általánosan ismert jogtétel, hogy a per első bírója az ügyvéd.

A per első bírója az ügyvéd, azt jelenti, hogy az ügyfél által rendelkezésre hcsátott anyag feltárása alapján az ügyvéd elbírálja a jogesetet és a képviselő elvállalása alkalmával dönti el azt, ítélezik felette.

Ha pedig az ügyvéd minden hozzákerült esetben képes és kész elbírálni az ügyet, amikor elvállalja, vajjon kilátásos-e és illetve kilátástalannak minősíti-e, midőn a képviselőt megtagadja, az ügyvédi kamara ezzel ellentétes indokból a törvényhozó ügyvédbaráti elgondolását magától el nem utasíthatja.

Ellenkezőleg a kiépítésben, az elgondolás gyakorlati kivitelezése lehetőségében közre kell működünk és a szegényjog oly reformját kell kívánnunk, mely az ügyvédség terhét, ingyenes igénybevételét a legmesszebbmenően csökkenti.

Midőn a törvényhozó a német elgondolást követte és alapulvette, a francia elgondolást teljesen elvetette és most a francia elgondoláshoz közeledik, mindama szempontokat kell figyelembe vennünk, melyek a szegényjog rendezésénél felmerülnek és addig a szegényjog reformja kérdésénél állást sem foglalhatunk a jövőre, kívánatos reform kérdésére nézve.

A bíróság csak örülni fog, ha a szegényjog rendezésénél a döntés jogától megszabadítjuk, mert a visszaélések megállítására a bíróság kezébe adott döntés joga hathatósan nem mutatkozott.

A mai helyzet szerint a bíró az alaptalan igényt elutasítja, de a szegényjogot meg nem vonja. Ez a bíró szempontjából érthető is, mert nem akarja kitenni magát annak, hogy a hozott ítéletét a szegényjog megvonásával inapellabilissá tegye.

Sajnos nem áll megfelelő statisztika rendelkezésünkre, — mert a bíróságok e részben statisztikát nem vezetnek, — hogy a bíróságok előtt folyamatba tett szegényjogos perekben mennyi volt az eredményes, mennyi az eredménytelen, mennyi volt a behajtható, mennyi volt a behajthatatlan.

A Székesfehérvárosnak 1935 évre vonatkozó kimutalása a szegényjogon folyamatba tett perekről a következő képet mutatja: (természetesen kizárólag vagyoni jogi perekről van szó.)

Tiltott cselekményből eredő és orvosi műhibából származó perek a szegényjogos ügyfélre nézve 1935-ben 14.690 P. erejéig jártak kedvező eredménnyel, 324.420 P. erejéig kedvezőtlen eredménnyel.

Tiltott cselekményből és a tisztviselők hibájából eredő perek a szegényjogos ügyfélre nézve 62.313'42 P. erejéig végződtek kedvezőtlenül, eredményesen egy sem.

Tiltott cselekményből eredő és egyéb jogcímeiken alapuló pereknél a kedvező eredmény a szegényjogos ügyfelekre nézve 1088 P. erejéig, ezzel szemben az eredménytelen eljárás 175.222 P. erejéig mutatkozik.

Legjobb az arány az objektív felelősségre alapított pereknél, ahol 13.747 P. kedvezőtlen ítélettel szemben áll 27.235 P. erejéig kedvező ítélet.

E statisztikából különöleg is megállapítható, hogy a legtöbb eredménytelen per a kártérítési és a szolgálati viszonyból eredő. Különösen a kártérítési perek óriási összegekre rugnak és immorális egyezségi kísérletek az ellenféllel szemben oly összeg kieroszakolására, mely összeget az ellenfél saját ügyvédjének amúgy is megfizetni tartozik, tehát a pertől megszabadul a legolcsóbban, ha a teljesen alaptalan pertést így elhárítja, legolcsóbban megússza az alaptalan követelést, indokolatlan igényt, ha a magánjogi zsarolást perenkívüli olcsó egységgel parirozza. A szegényjog törvényhozásilag lehetővé

tett, magánjogi zsarolási eszközzé minősül és fajul a polgári peres eljárást alaptalan igénye alapján igénybevevő javára a módos, hírére féltékeny ellenféllel szemben.

A szegényjog reformja e kérdésben tehát vitán kívüli, szükségszerű követelmény.

A szegényjoggal való visszaélésnek iskolapéldája a Budapesti Ügyvédi Kamara 1930 évi jelentésében (1931 évi 1—2 számában) közölt azon eset, midőn egy elmebeteg nyugalmazott közlisztviselő a minisztérium egyik irodáját perelte havi 5000 P. kártérítésért, azért, mert őt havi 300 P.-s állásában időelőtt nyugdíjazták. (Felterjesztés 28 old.)

„Az ügyvéd a bírósághoz fordult, hogy vonassék meg a szegényjog, mert a per nyilván alaptalan. A bíróság az ügyvéd kérelmére úgy határozott, hogy a pert nem látja nyilván alaptalannak és a szegényjogot meg nem vonja.”

Megállapítja a kamarai jelentés, illetve felterjesztés, hogy „a szegényjogos fél — néha zsaroló kalandor, de többnyire beteg queruláns — keresete nyilván alaptalan és csak zaklatásra irányul”. „perjogilag és anyagijogilag lehetetlen” és mégis „a bíróság stereotyp válasza, hogy a teljes eredménytelenség előre nem állapítható meg” és a szegényjogot meg nem vonja.

De áll ez nemcsak elsőfokon, hanem felsőfokon is, amidőn az elsőfok már az alaptalanságot meg is állapította.

Visszaélést a szegényjoggal meggátolni csakis a szegényjog oly reformjával vagyunk és leszünk képesek, mely a hazai viszonyok figyelembevételével, a külföldi jognak felismerésével, észszerű és sajátos alkalmazásával, illetve átültetésével képes lesz a visszaéléseknek gátat vetni.

Nem jelent megfelelő rendezést a visszaélések meggátolására az Osztrák ügyvédi rendtartás 16/a §-a, mely a szegényjogos ügyekben a szabadon választott ügyvédre nézve a díjazást az ügyféllel szembeni viszonylatban olyképp szabályozza, hogy az ügyvéd csak a pernyertesség arányában nyerhet díjazást.

Ma a helyzet az, hogy a szegényjog révén, vagyoni jogi perekben, az ügyfél sokszor igen tetemes vagyonhoz jut, a szegénységi sorból kiemelkedik az államnak, az ügyvédi kar

ingyenes igénybevételével eszközölt jóvoltából; — teljesen indokolatlan, hogy a szegényjog élvezete révén az ügyfelet megillető összeg azon közösség érdekében ne csorbuljon, mely közösség lehetővé tette gazdagodását, az összegnek hozzá befolytát.

Nyeremény kifizetése ex lege 20 %-os részesedést jelent az állam javára. Mennyivel indokoltabb, logikusabb és méltányosabb, hogy a szegény ügyfél, amennyiben az ügyvédség közbenjöttével igényét érvényesítette, vagyoni igényéből részesedést juttasson az ügyvédi kar közjogi összességének, az ügyvédi kamarának.

A részesedés mérve úgy, amint az a nyereményeknél törvényhozásilag szabályozva van, 20 % volna a szegényfelet megillető tőkéből és kamatból.

Midőn az ügyvédi kamara, mint közhatóság nem várhat a szegényvédelem ellátásáért állami támogatást és önszegélyre van utalva, ezen 20 %-os részesedés volna a szegényalaprak azon jövedelme, mely nem társadalmi úton, de a törvény erejénél fogva és kényszereszközzel a kamara szegényalapja javára befolya.

Az ajánlott rendezés szerint a szegényalap ezen 20 %-os részesedésekből alimentálódik és ha a szegényjog rendezését az államkincstár egészében az autonóm ügyvédi kamarákra bízna, segélykép csak azon összeget fizetné az államkincstár a kamara pénztárába, a segélyalap javára, melyet eddig is kiadott.

Ha figyelembe vesszük, hogy a hazai gazdasági berendezkedés szerint az, aki az államkincstár közbenjöttével vagyonhoz jut, részesíti, amint azt említettem — az állami sorsjátéknyereményekre az 5006/1924. P. M. rendelet 20 % erejéig az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében teszi, a 20 %-os részesedésnek a szegényalap javára az eddig ingyen működő ügyvédek fizettetésére, indokoltnak jelentkezik.

A létminimum, illetve a végrehajtási novella szerint végrehajtási mentesség alá kerülő jövedelem és vagyon, tartás, élejáradék mentessége természetesen fenntartandó volna a 20 %-os részesítés kötelezettsége alól.

Amint azonban ma is eltérően van szabályozva a kiren-

delésen alapuló pártfogó ügyvéd helyzete az ügyfél megbízása alapján eljáró ügyvéd helyzetével szemben, itt is legyen eltérő a szabályozás, az ügyvédi kar összesége érdekének szem előtt tartásával.

A kirendelésen alapuló pártfogó ügyvéd ügyfelével szemben szabályozott 20 % csökkenne megbízás esetében 10 %-ra. Ma a kamarától kirendelt pártfogó ügyvéd a szegényjogos ügyfelével szembeni, viszonylatban díjazást még pernyerés esetében sem köthet ki ügyfelével szemben, nem igényelhet perenkívüli ténykedéséért díjazást még akkor sem, ha ügyfele, tevékenysége folytán vagyonhoz jutott. Ezen törvényi rendezés méltánytalan a vagyoni perekben — a létminimum említett korlátait nem érintve — mert a per folytán vagyonhoz jutott ügyfél a perenkívüli eljárásért e vagyon arányában fizethet.

A szegényjog reformja keretén belül a megbízott ügyvéd a tőkéből és kamatból maximálisan 20 %-ot köthessen ki és az ügyfél csak 10 %-ot tartozzék befizetni a kamara szegényalapjába; a kirendelt pártfogó ügyvéd 10 %-ot kiköthet és 20 % fizetendő be.

Elemi és alapkövetelmény a rendezésnél azonban, hogy az ügyfél és a pártfogó ügyvéd (akár kirendelt, akár megbízott) között a jogviszony ex lege szabályoztassék, mely szabályok áthágása magánjogi, büntetőjogi és fegyelmi deliktumot konstituáljon.

Az ügyvéd és ügyfél között a quota litis határát súroló és a díjazásra nézve a százalékszerűen szabályozott mérvén túlmenő megállapodás ne jöhessen létre.

Nem megfelelő a szabályozás, mely a közmegbízásban eljáró ügyvédek az 1050/1932 sz. M.E. sz. Rendeletben kötelezi, hogy a bírói megbízás alapján teljesített munka fejében megállapított, illetve befolyó összegek 10 %-át befizessék az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézethez végrehajtás terhe mellett, mert a végrehajtás csak ellenük irányulhat és lehetővé tette, hogy az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézetnek olyan kintlévőségei vannak, melyek behajtása nem járt mindig eredménnyel.

Visszaélések kikerülése végett a 20 %-os, illetve 10 %-os részesedés az ügyvédi kamarát ex lege illesse meg és a

bírói határozatban ezen 20 % (ill. 10 %) erejéig a pervesztes köteleztessék végrehajtás terhével az összeget a kamara pénztárába befizetni úgy, hogy a határozat alapján a kamarát közvetlenül végrehajtási jog is illesse meg.

A szegényjogot az ügyvédi kamara engedélyezze az Ürj-ben szabályozott törvényszéki helyi bizottság fenntartásával és a kamara minden szegényjogos ügyben pártfogó ügyvédet rendeljen ki.

A mai jog szerinti bifurkálás nemcsak a díjazás kiköthető mérvében (20–10 %), de a szegényjog engedélyezésénél is bírjon megkülönböztető hatással.

Kirendelés esetében, vagyis oly esetben, midőn az ügyfél nem jelöl meg ügyvédet, akinek meghatalmazást adni kíván, a kamara a csatolt szegénységi bizonyítvány alapján, illetve figyelembe vételével, a tényállásnak írásban vagy szóban előterjesztett közlése alapján döntsön a szegényjog megadása tárgyában.

Amennyiben a kamara teljes eredménytelenséget, alaptalanságot állapít meg, a szegényjogot megtagadja és csak az esetben adja meg, ha az ügyet pernyerésre alkalmasnak, illetve kilátásosnak találja. Ha a szegényjogot megadja, egyúttal pártfogó ügyvédet rendeljen ki. Adhat illetékmentességgel is járó szegényjogot (Pp. 122. §. 1. bek.) és illetékmentességgel nem járó szegényjogot. (Pp. 112. §. 2. bek.)

Midőn az ügyfél nem a kamarától kéri ügyvéd kijelölését, mint pártfogó ügyvédjét, hanem a saját ügyvédjének — a megbízáson alapuló jogviszonynál fogva — a kirendelését kéri, a szabályozás lényegileg s a hazai viszonyok figyelembevételével módosuljon.

A szegényjog reformjának e részéről megszívlelendő volna a lételes (szokásjogon alapuló és lényegében 1498. évi statutumra visszavezethető) angol jognak azon sajátossága, hogy a szegényjog elnyerése feltételezi a megbízni kívánt ügyvéd bizonylatát, hogy az ügyet eredményesnek találja.

Az ügyvédi kamara a megbízni kívánt ügyvédet, mint pártfogó ügyvédet az ügyfél által megjelölt ügyvéd személyében kirendeli, ha csatolja ezen ügyvéd nyilatkozatát, mely szerint az ügyfél által aláírt tényállásmásodlat szerint az ügyet kilátásosnak találja.

Az ügyfél kijelölése alapján kirendelt pártfogó ügyvéd a kamarával szemben díjazást nem igényelhet és ezt ki kell jelentenie a szegényjog engedélyezése iránti kérelmében.

Minden pártfogó ügyvéd részére megítélt és behajtott költség 10 %-a illeti a kamarát, illetve szegényvédelmi alapját.

Az ügyvéd, aki vagyoni deliktum miatt jogerősen fegyelmileg vagy büntetőjogilag büntetetik, az elítélés jogi hatályossága alatt a kamara részéről megbízáson alapuló pártfogó ügyvédnek sem rendelhető ki. Az ügyfél, aki a szegényjoggal visszaélt, bizonyos időn belül (3, 5, 10 éven belül) szegénységi jogban nem részesíthető, a szegényjoggal visszaélt ügyvéd pedig szegényjog alapján nem képviselhet.

A kamara a szegényjog engedélyezésénél az ügy kilátásos voltát, ha az ügyfél megjelölt ügyvédjére kívánja az ügyet, mint pártfogó ügyvédre bízni, nem vizsgálja felül, csakis a nyilvánvaló rosszhiszeműség vagy alaptalanság fennforgása szempontjából.

Az ügyvédi kamara a szegényjog tárgyában, és pedig úgy az engedélyezés, mint a visszavonás tárgyában 3 napon belül határoz, határozata ellen fellebbezettelnek helye nincs. Eselleg fellebbezettelnek az Országos bizottsághoz volna helye.

Ezen rendezés aggályosnak nem mutatkozik, ha figyelembe vesszük azt, hogy a kamara a szegényjog engedélyezésénél — vagyoni jogi perekben — nem fog afelé hajlani, hogy a szegényjogot megtagadja oly esetben, midőn a peres eljárás kilátásosnak mutatkozik, hiszen az ily indokolatlan magatartással magát, illetve a szegényalapot megkárosítaná, 20 %, illetve 10 %-os részesedésétől megfosztaná.

A szegényjog minden folyamodási fokon külön kérelmezendő és külön engedélyezendő. Végrehajtási eljárás során pedig az alapvégrehajtáson túlmenően is, minden újabb foglaltságnál.

Amennyiben a szegényjogon fellépő ügyfél pervesztes, a kamara autonóm hatáskörében bírálja el, vajjon fellebbezettelre megadandó-e a szegényjog? Nem adhat szegényjogot a kamara, ha a bíróságnak a kamarával közlendő ítélete alapján a további pervitel alaptalansága megállapítható.

A Pp. nem követte a német birodalmi perrend 119. §-át,

mely szerint a szegényjog megadását minden folyamodási fozozatban külön kell kérni, hanem követte az osztrák perrendtartást, mely szerint a megadott szegénységi jog a felsőbíróság előtti eljárásra is kiterjed.

A Pp. indokolása szerint (171. old.) „a szegénységi jog feltételeinek kétszeri megvizsgálása, a felsőbíróság előtti eljárás elkerülhetetlen hosszadalmassága nemcsak a bíróság munkáját szaporítaná, hanem a szegényfél fellebbvitelének méltánytalan korlátozására vezethetne,“ a mai viszonyok között fenn nem tartható, indokolatlannak mutatkozik és a német birodalmi perrend álláspontjára kell helyezkednünk, melyet a Pp. követni nem kívánt; de ma az Indokolásban kifejtelt okok nem helytállóak.

A kamara még első fokon is, ha úgy találta, hogy az előterjesztett adatok szerint a szegényjogot igénylő ügyfél követelése jogalapjára nézve ugyan fennáll, de összecszerűség tekintetében — a józan közfelfogás szerint — túlzott, a szegényjogot csak az általa megállapított összegben engedélyezze, ami azonban természetesen nem zárja ki, hogy az ügyfél követelését ezt meghaladó mérvben — a szegényjog igénybevétele nélkül — ne érvényesíthesse.

Folytatólagos végrehajtás esetén a kamara a szegényjogot csak akkor engedélyezi, ha az előterjesztett adatokból a végrehajtás sikeresnek mutatkozik.

A kamara pontos kartotékokat vezessen azokról, akik szegényjogban részesülnek.

Pontos kartotékban tartsa nyilván a kamara azok vagyoni viszonyát, kik szegényjogban részesültek és akiknek pervesztése folytán a kamara díjazást fizetett, illetve előlegezett.

Érintetlen marad az állam joga a pervesztes, szegényjogos ügyféllel szemben az illeték megfizetésére, amennyiben a fél vagyoni helyzete javult. A kamara a kincstárt értesíteni tartozik, ha az ügyfél vagyoni viszonyában javulás tudomására jutott.

A nyilvántartás azonban nemcsak a vagyoni helyzetben történt javulás szempontjából történjék, hanem az alaptalan zaklatások kikerülése végett, a rosszhiszemű pereskedés megelőzése szempontjából is.

A pártfogó ügyvéd nem lénykedik ingyenesen, sikertelen eljárása, illetve pervesztése esetében díjazását a kamarától nyerje, mérsékelt díjszabás alapján.

A díjazás minden naptári év végén történjék a szegény alap terhére, a pártfogó ügyvéd azonban munkásságával arányba nálló részben előleget kérhessen és a kamara a szegényalap terhére előlegeket folyósíthasson a pártfogó ügyvédek részére,

A kamara a szegénységi bizonyítvány adatait ellenőrizhesse, s amennyiben az adatok valótlanságát megállapítja, gondoskodjék a büntető eljárás megindításáról, a büntető eljárás során a kamara — ügyésze ulján — a pótmagánvádoló jogait gyakorolhassa.

Státusperekben, — ideértve házassági pereket — minden fokon legyen engedélyezhető a szegénységi jog, vagyoni perekben azonban e szegényjog két egybehangzó itélettel szemben a felülvizsgálati eljárásra igénybevehető ne legyen.

A kamara a vagyonhoz jutott szegényjogos ügyfél ellen, saját jogán végrehajtási uton eljárhat a teljes költség erejéig az előlegezett összeget meghaladó költség a kamara szegényalapját illeti.

* * *

A perrendi novella tervezetét a szegényjog rendezésénél azon szempontból, hogy a szegényjog kérdésében az ügyvédi kamarát, mint autonóm testületet bevonja, mint haladást örömmel üevözöljük.

A szegényjog végleges reformja a visszaélések meggátálása és az igénybevett ügyvédi kar munkájának a díjazása szempontjából egyaránt kívánatosá teszi a szegényjognak az ügyvédi kamaráknak, mint autonóm testületnek keretén belüli, az önsegély alapján nyugvó rendezését, mely lehetővé teszi a szegényvédelemnek központosított, egységes és a szegényvédelemnek az igazságszolgáltatás minden részére is kiterjedő szabályozását.

A szegényjog ezen reformja fogja a kincstár megterhelése nélkül és közmegnyugvásra a szegényjogot szabályozhatni.

A szegényjog ajánlott reformja az angol, a francia, a

Exerát aj.

30

német és az osztrák rendelkezésekből azt és annyit kíván át-
venni, ami és amennyi a hazai rendezés szempontjából szük-
ségesnek mutatkozik, az önségély szempontjából azonban fi-
gyelembe kívánja venni a hazai viszonyokat, azért a szegény-
jog reformja szempontjából az önségélyre alapított kamarai
autonom szabályozás jelenti a szegényvédelem egységesített
és díjazott rendezését.

Merreudt
Mezőnyis

1971

KERTÉSZ JÓZSEF KÖNYVNYOMDÁJA, KARCAG.

NYE Közigazgatástudományi Kar Könyvtára

00057334

M 58

Muzsai

1002

